

واکنش رسانه‌ها، تحلیل‌گران و سیاستمداران ایران به پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

واکنش رسانه‌ها، تحلیلگران و سیاستمداران ایران
به پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا

دفتر تجارت و دیپلماسی اقتصادی

تاریخ انتشار: آبان ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی: انتخابات ریاست جمهوری آمریکا، دونالد ترامپ، کمپین فشار حداکثری، برنامه جامع اقدام
مشترک (برجام)، اینستکس

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	الف - واکنش‌های سیاسی
۱۰	ب- پیامدهای اقتصادی
۱۲	ج. روابط پیش روی ایران و آمریکا
۱۴	د - جمع‌بندی

مقدمه

بازگشت دونالد ترامپ به کاخ سفید نشان دهنده یک تغییر بالقوه در روابط آمریکا و ایران و یادآور اولین دوره ریاست جمهوری او (۲۰۱۷-۲۰۲۱) است که طی آن ایالات متحده از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) خارج شد و مجموعه‌ای از اقدامات سختگیرانه را در قالب تحریم‌ها تحت عنوان کمپین فشار حداکثری بر ایران تحمیل کرد. هدف این گزارش تحلیل واکنش‌های صاحب‌نظران و دولتمردان ایرانی به پیروزی اخیر دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۲۴ است. این گزارش پیامدهای سیاست‌های پیش‌بینی‌شده ترامپ را بر آینده سیاسی و اقتصادی ایران بررسی کرده و نگاهی به دیدگاه‌های سیاست‌گذاران، رسانه‌ها و کارشناسان اقتصادی ایران ارائه می‌کند.

پیشینه سیاست‌های ۲۰۱۷-۲۰۲۱ ترامپ در قبال ایران و تأثیر آنها

دونالد ترامپ در دوران ریاست جمهوری خود از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۱ به طور قابل توجهی رویکرد ایالات متحده در قبال ایران را تغییر داد که با تغییر از تعامل به فشار حداکثری مشخص شد. دولت ترامپ با خروج از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در ماه می ۲۰۱۸ موضع سختگیرانه‌ای در قبال ایران اتخاذ کرد.

خروج دولت ترامپ از برجام اجرای کمپین «فشار حداکثری» را به دنبال داشت. این سیاست شامل اعمال مجدد و تشدید تحریم‌ها علیه ایران، هدف قرار دادن بخش‌های کلیدی اقتصادی کشور، به‌ویژه صادرات نفت، که برای اقتصاد ایران حیاتی است، بود. تعداد تحریم‌ها با هدف فلج کردن اقتصاد ایران و بازگرداندن آن به میز مذاکره با شرایط مطلوب‌تر برای ایالات متحده به طور چشمگیری افزایش یافت.

این تحریم‌ها به رکود شدید اقتصادی در ایران منجر شد و باعث کاهش قابل توجه درآمدهای نفتی، کاهش ارزش پول ملی و افزایش تورم شد. صادرات نفت ایران که در طول برجام به میزان قابل توجهی بهبود یافته بود، پس از بازگرداندن تحریم‌های ایالات متحده به شدت کاهش یافت.

سیاست‌های ترامپ پیامدهای ژئوپلیتیکی قابل توجهی نیز داشت. کارزار فشار حداکثری باعث افزایش تنش‌ها در خاورمیانه شد و حوادثی مانند سرنگونی پهپاد آمریکایی توسط ایران در سال ۲۰۱۹، ترور سردار قاسم سلیمانی در اوایل سال ۲۰۲۰ و حمله به پایگاه مهم آمریکا در عراق را در پی داشت که باعث تشدید درگیری‌های نظامی بین دو کشور شد.

اعمال مجدد تحریم‌های ایالات متحده همچنین متحدان اروپایی آمریکا را که متعهد به حفظ برجام بودند، مورد درد کرد. با وجود تلاش‌های آنها برای زنده نگه داشتن توافق از طریق ساز و کارهایی مانند اینستکس، این تلاش‌ها تا حد زیادی در کاهش تأثیر تحریم‌های ایالات متحده ناموفق بود.

در داخل کشور، سیاست فشار حداکثری ایران را به اتخاذ راهبرد «اقتصاد مقاومتی» با تمرکز بر خوداتکایی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی سوق داد. به رغم فشارهای اقتصادی، ایران مسیر تقابلی را در پیش گرفته و برنامه هسته‌ای خود را فراتر از محدودیت‌های برجام در پاسخ به خروج ایالات متحده گسترش داد.

الف - واکنش‌های سیاسی

واکنش سیاسی داخلی در ایران به پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا متفاوت بوده است که نشان دهنده اختلافات عمیق در چشم‌انداز سیاسی کشور است. جناح‌های محافظه‌کار تاکید دارند که نتایج انتخابات، ایران را از سیاست‌های منطقه‌ای‌اش یا مقاومت در برابر نفوذ آمریکا منصرف نخواهد کرد. آنها بازگشت ترامپ را ادامه سیاست‌های خصمانه و همچنین فرصتی برای نشان دادن مقاومت ایران می‌دانند.

از سوی دیگر، سیاستمداران معتدل و اصلاح طلب در ایران رویکرد محتاطانه تری را در پیش گرفته‌اند. آنها به چالش‌هایی که ممکن است سیاست‌های ترامپ ایجاد کند اذعان می‌کنند، اما همچنان به گشایش‌های دیپلماتیک بالقوه، هرچند محدود امیدوار هستند. اصلاح طلبان که قبلاً از تعامل با غرب حمایت می‌کردند، اکنون بر اهمیت خوداتکایی تاکید می‌کنند و در صورتی که شرایط اجازه دهد، فضایی را برای گفت و گو باقی می‌گذارند. این انشعاب در واکنش‌ها، معمای راهبردی ایران را در این زمینه برجسته می‌کند: آماده شدن برای رویارویی شدید یا جستجوی محتاطانه راه‌هایی برای کاهش تنش با ایالات متحده در دولت جدید.

۱. واکنش‌های محافظه کاران

طیف اصولگرا به طور کلی به پیروزی ترامپ با درخواست برای سیاست دفاعی قوی‌تر پاسخ داده است. چهره‌های کلیدی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و قانون‌گذاران محافظه‌کار بر لزوم تقویت قابلیت‌های نظامی ایران و تعمیق روابط با متحدان غیر غربی مانند روسیه و چین تاکید کرده‌اند. همچنین در واکنش به تجدید پیش‌بینی شده تحریم‌ها، تمرکز بیشتری بر خوداتکایی در این طیف وجود دارد.

روزنامه جوان که با تحلیل سیاست خارجی بالقوه دولت آینده دونالد ترامپ، به راه حل‌های پیشنهادی ترامپ برای درگیری‌ها در اوکراین، غزه و لبنان می‌پردازد. این روزنامه استدلال می‌کند که سیاست‌های ترامپ عمق ندارد و مبتنی بر راهبردهای ساده‌گرایانه و ناکارآمد است. در این مقاله در صورت اجرای برنامه‌های اعلام شده ترامپ، احتمال بی‌ثباتی و درگیری بیشتر، به ویژه در خاورمیانه، برجسته می‌شود.

مشرق نیوز به تحلیل تاثیر احتمالی پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ آمریکا بر ایران پرداخته و سناریوهای بالقوه، از جمله ادامه سیاست‌های «خصمانه» قبلی ترامپ تا احیای احتمالی

مذاکرات بر سر برنامه جامع اقدام مشترک، یا توافق هسته‌ای ایران را بررسی کرده است. مشرق نیوز همچنین بر نگرانی‌ها در مورد لفاظی‌های ترامپ و حمایت احتمالی او از حملات اسرائیل به تاسیسات هسته‌ای ایران تأکید کرده و در نهایت استدلال می‌کند که ایران باید این احتمالات پیچیده را به دقت ارزیابی کند و برای طیف وسیعی از نتایج بالقوه آماده شود.

تسنیم در گزیده‌ای به تاثیر احتمالی دور دوم ریاست جمهوری دونالد ترامپ بر روابط بین الملل با تمرکز ویژه بر خاورمیانه پرداخته است. نویسنده سیاست خارجی احتمالی ترامپ را بر اساس اولین دوره ریاست جمهوری‌اش تحلیل می‌کند و دستور کار «اول آمریکا»، بدبینی او نسبت به سازمان‌های بین‌المللی مانند ناتو و پتانسیل او برای افزایش فشار اقتصادی و نظامی بر چین و ایران را برجسته می‌کند. این مقاله با بحث در مورد پیامدهای ثبات منطقه‌ای، با تأکید بر خطرات ناشی از رویکرد غیرقابل پیش بینی و بالقوه تقابل آمیز ترامپ در امور بین الملل به پایان می‌رسد.

۲. دیدگاه‌های میانه رو و اصلاح طلب

از سوی دیگر، اعتدال‌گرایان و اصلاح‌طلبان از رویکرد محتاطانه‌تری حمایت می‌کنند. آنها بر اهمیت باز نگه داشتن مجاری دیپلماتیک، به رغم شرایط چالش برانگیز پیش رو تأکید می‌کنند. در میان برخی تحلیلگران گمانه زنی وجود دارد که دولت ترامپ ممکن است فضایی را برای تعامل محدود باقی بگذارد. روزنامه آرمان در تحلیلی به قلم بیگدلی به بررسی چگونگی تغییر چشم‌انداز سیاسی از دوره اول ترامپ، از جمله ظرفیت‌های رو به رشد هسته‌ای ایران و جنگ جاری در اوکراین، پرداخته است. در حالی که ترامپ اعلام کرده است که به پایان دادن به جنگ‌ها متعهد است، مشخص نیست که چگونه به ایران نزدیک خواهد شد، به‌ویژه با توجه به خروج قبلی‌اش از توافق هسته‌ای ایران. نویسنده حدس می‌زند که موضع ترامپ در قبال ایران ممکن است کمتر متخاصم باشد، و بر سابقه مذاکره و تجارت او تأکید می‌کند.

دیپلماسی ایرانی، سناریوهای مختلفی از جمله ادامه کارزار «فشار حداکثری» ترامپ، امکان از سرگیری مذاکرات، و پتانسیل افزایش تنش‌ها در خاورمیانه، به ویژه در مورد درگیری احتمالی با ایران را بررسی می‌کند. نویسنده تأکید می‌کند که اگرچه توافق هسته‌ای ایران ممکن است اولویت اصلی ترامپ نباشد، روابط آمریکا و ایران جنبه مهمی از سیاست خارجی او باقی خواهد ماند. این متن با بیان این نکته پایان می‌یابد که ماهیت غیرقابل پیش‌بینی ترامپ و احتمال رویکردی جدید در قبال ایران، احتمالاً بر روند امور بین‌الملل در سال‌های آتی تأثیرگذار خواهد بود.

اعتماد در گزیده‌ای از مقاله مشترک فیاض زاهد و محمد مهاجری به پیامدهای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ آمریکا بر سیاست خارجی ایران می‌پردازد. نویسندگان استدلال می‌کنند که سیاست خارجی ایران

را نمی‌توان صرفاً با نتیجه انتخابات ایالات متحده دیکته کرد، زیرا ایران با یک چشم انداز پیچیده ژئوپلیتیکی مواجه است. آنها تأکید می‌کنند، در حالی که ایالات متحده یک عامل کلیدی در این میان باقی می‌ماند، سایر اولویت‌های حیاتی، شامل بهبود روابط با قدرت‌های شرقی، به ویژه چین، تقویت همکاری با همسایگان منطقه‌ای و پیگیری منافع اقتصادی است. زاهد و مهاجری از رویکردی فعالانه برای عبور از این پیچیدگی‌ها دفاع می‌کنند و از ایران می‌خواهند که به جای تکیه بر موضع واکنشی مبتنی بر نتایج انتخابات ایالات متحده، سیاست خارجی متعادل‌تری اتخاذ کند.

عباس آخوندی، محقق و سیاستمدار ایرانی، معتقد است که پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا فرصتی بی‌نظیر برای اقتصاد ایران است. او معتقد است که مخالفت ترامپ با جهانی شدن و تجارت آزاد می‌تواند به فرصت‌های تجاری بیشتر برای ایران با اروپا و چین منجر شود، زیرا این کشورها به دنبال شرکای تجاری جایگزین هستند. وی با تأکید بر اینکه منافع اقتصادی ایران می‌تواند از رقابت تجاری بالقوه بین آمریکا، اروپا و چین منتفع شود، پیشنهاد می‌کند که ایران باید از این پویایی برای تقویت موقعیت اقتصادی خود استفاده کند.

در همین حال، محمدجواد ظریف استدلال می‌کند که ترامپ باید در راهبرد «فشار حداکثری» خود که به ادعای او نتیجه معکوس داشته و منجر به افزایش غنی‌سازی اورانیوم توسط ایران شده است، تجدید نظر کند. ظریف از رویکرد دولت قبلی ترامپ انتقاد کرده و پیامدهای منفی آن را برجسته و تغییر سیاست را پیشنهاد می‌کند.

۳. بیانیه‌های عمومی توسط چهره‌های سیاسی

مقامات ایرانی در مجموع و در واکنش به انتخاب ترامپ به عنوان رئیس‌جمهور جدید آمریکا، بیان کرده‌اند که هویت افراد در کاخ سفید برای آنها بی‌اهمیت است. این نشان‌دهنده درجه‌ای از جدایی از سیاست داخلی ایالات متحده و تمرکز بر حرکت در چشم‌انداز وسیع‌تر جهانی بدون توجه به اینکه چه کسی ریاست جمهوری ایالات متحده را برعهده دارد، است. در حالی که مقامات ایرانی علناً موضعی بی‌تفاوت نسبت به هویت رئیس‌جمهور آمریکا دارند، در سپهر سیاسی ایران در مورد چگونگی تعامل با ایالات متحده و وضعیت خاورمیانه اختلاف نظر وجود دارد.

- وزیر امور خارجه کشور، عباس عراقچی در ارتباط با انتخابات ریاست جمهوری آمریکا گفته است ما برای انتخابات ریاست جمهوری آمریکا و اینکه چه کسی انتخاب شود، خیلی ارزشی قائل نیستیم که مثلاً تعیین‌کننده سیاست‌های ما باشد. وی افزود مواضع اصولی و راهبردهای کشور، قطعاً تحت تأثیر هیچ چیزی و یا این چیزها قرار نخواهد گرفت.

- مسعود پزشکیان، رئیس دولت چهاردهم در جمع اعضای ستاد خود اعلام کرد که برای ایران تفاوتی ندارد که چه کسی در انتخابات آمریکا پیروز شده است و تأکید کرد که کشور به قدرت درونی خود متکی است.
- محمد باقر قالیباف رئیس مجلس درباره انتخابات اخیر در ایالات متحده آمریکا تصریح کرد که بی تردید در شیوه دشمنی افرادی که به عنوان رییس جمهور آمریکا انتخاب می شود تفاوت معناداری وجود دارد. نکته اصلی این است آنچه رفتار دشمن در قبال ما را تعیین می کند قدرت ملی و رفتار مقتدرانه و هوشمندی ما بر پایه رویکرد عقلانیت انقلابی است.
- سرلشکر حسین سلامی، فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در واکنش به انتخابات اخیر آمریکا تأکید کرد که مقاومت غزه ثابت کرده است که می تواند حتی بر دولت آمریکا که به سیاست های جنگ طلبانه اش معروف است، تأثیر بگذارد. وی خاطرنشان کرد، در حالی که دموکرات ها از لحاظ تاریخی از اقدامات نظامی در فلسطین حمایت کرده اند، رای دهندگان آمریکایی در نهایت ترجیح دادند از کسانی که ارتش اسرائیل را مسلح می کردند حمایت نکنند. سلامی تأکید کرد: تنها تغییر واقعی که دولت جدید آمریکا می تواند ایجاد کند، کاهش حمایت های خود از اسرائیل است، زیرا آمریکا قبلاً حمایت عملیاتی گسترده ای از صهیونیست ها داشته است.
- محمد جواد ظریف، معاون رئیس جمهور در توئیتر نوشت: مردم آمریکا، از جمله بیشتر مسلمانان، با رأی خود به وضوح مخالفت خود را با یک سال شرم آور همدستی ایالات متحده در جنایت های اسرائیل در غزه و کشتار در لبنان نشان دادند. امیدواریم که دولت جدید ترامپ و ونس به وعده های خود در مورد خودداری از جنگ ها عمل کنند و درس مهمی که مردم آمریکا پیرامون پایان دادن به جنگ ها و پیشگیری از جنگ های جدید یاد داده اند را به یاد داشته باشند. ایران که نشان داده عزم و توانایی مقابله با هر گونه تهاجم را دارد، تحت تأثیر تهدیدها قرار نمی گیرد، اما به احترام توجه می کند.
- حمید ابوطالبی، مشاور سیاسی حسن روحانی در زمان ریاست جمهوری او در یادداشتی در شبکه اجتماعی ایکس با عنوان «ایران و آمریکا؛ بزنگاهی تاریخی» می نویسد که ترامپ فردی مدعی صلح و ثبات از طریق «هنر معامله» است. این سیاستمدار حوزه دیپلماسی، به پزشکیان پیشنهاد می کند که باید «رویکردی تازه» اتخاذ کرد و به راهبردی نوین در امنیت ملی رسید. از نظر او، این راهی است که ریشه در عقلانیتِ دیپلماتیکِ رو به آینده، انجام مذاکرات جامع، حل معضلات ایران و آمریکا و ماندگاری در تاریخ ایران دارد؛ و ایران را از نظاره گر رویدادهای منطقه، مستقیماً بر سر میز تصمیم گیری ها برای آیندهی منطقه خواهد نشاند و این تعادلی عقلانی میان شرق و

غرب، و قدرت‌های قدیم و جدید خواهد بود.

- عباس آخوندی، وزیر پیشین کابینه حسن روحانی ضمن اشاره به این که ترامپ شخصیتی ناهنجار دارد، معتقد است: «با این وجود، واقع‌نگری حکم می‌کند که نگاهی دقیق بر عملکرد گذشته و رویکردهای وی داشته باشیم و فارغ از هیجان‌زدگی تهدیدها و فرصت‌هایی که احتمالاً برای کشور در سطح بین‌المللی گشوده می‌شود را شناسایی کنیم.»
- حشمت‌الله فلاحت‌پیشه، رئیس پیشین کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در کانال تلگرامی خود نوشته: ایدئولوژیک کردن اختلاف با ترامپ چند نتیجه دارد: چهار سال تعلیق دیپلماسی؛ انزوا و تحریم حداکثری؛ دست باز نتانیا‌هو در کشاندن جنگ به ایران؛ تبدیل شدن منافع ملی ما به کارت بازی و تباری چین و روسیه با آمریکا؛ توافق تروئیکای اروپا با واشنگتن در فعال‌سازی مکانیسم ماشه.
- عباس سلمی‌نمین، چهره اصولگرا معتقد است که انتخاب ترامپ بر فضای داخلی ایران تاثیری ندارد و در مباحث هسته‌ای هم مذاکرات ما با آمریکا نیست، بلکه با مجموعه کشورهای در مورد استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای گفتگو می‌کنیم.
- محسن رضایی در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «ترامپ باید از اشتباهات محاسباتی گذشته خود و دیگر روسای جمهور آمریکا در قبال ایران درس بگیرد. اراده ملت ایران برای استیفای حقوق خود، استوار و تزلزل‌ناپذیر بوده است.»

ب- پیامدهای اقتصادی

در نگاه رسانه‌ها و تحلیلگران انتظار می‌رود انتخاب مجدد ترامپ تحریم‌های اقتصادی را تشدید و تمدید کند که می‌تواند اقتصاد ایران را که در حال حاضر نیز دچار مشکل است، بیشتر تحت فشار قرار دهد. کارشناسان کاهش شدید صادرات نفت را به دلیل اجرای سخت‌گیرانه‌تر تحریم‌ها پیش‌بینی می‌کنند که ممکن است ایران را مجبور کند فروش مخفیانه خود را افزایش دهد یا تجارت پایاپای با متحدان خود را بررسی کند. احتمال محدودیت‌های بیشتر در دسترسی به سوئیت می‌تواند تراکنش‌های مالی ایران را محدودتر کند و بر قابلیت‌های تجاری آن تأثیر بگذارد.

خبرگزاری مهر استدلال می‌کند که اثربخشی تحریم‌های اقتصادی علیه ایران به دلیل تغییر بازارهای جهانی انرژی کاهش یافته است. نویسنده افزایش چشمگیر قیمت نفت پس از درگیری روسیه و اوکراین را برجسته می‌کند، تحولی که کشورهای اروپایی را به جستجوی منابع انرژی جایگزین سوق داده است و در نتیجه تأثیر تحریم‌ها بر توانایی ایران برای صادرات نفت را کاهش می‌دهد. این تحلیل، همچنین به

موفقیت ایران در کاهش اثرات تحریم‌ها از طریق ترکیبی از تنوع اقتصادی، اتحادهای استراتژیک و نوآوری‌های فناوری اشاره می‌کند. در نهایت، این خبرگزاری نشان می‌دهد که با وجود تغییرات احتمالی سیاسی در ایالات متحده، اثربخشی تحریم‌ها علیه ایران به طور قابل توجهی ضعیف شده است و چشم انداز تحریم‌های آتی را کمتر تأثیرگذار می‌کند.

محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی ایران در گفت و گوئی از تأثیرات اقتصادی انتخاب دونالد ترامپ به عنوان رئیس جمهور آمریکا گفته است. این مصاحبه به بررسی تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم سیاست‌های ترامپ بر اقتصاد ایران می‌پردازد. فرزین بر اهمیت کاهش اتکای ایران به دلار آمریکا و تقویت روابط اقتصادی با کشورهای عضو گروه بریکس تأکید می‌کند. در این مصاحبه همچنین جزئیات اقدامات بانک مرکزی برای کاهش تورم از جمله کنترل نرخ رشد عرضه پول، ترویج استفاده از ارزهای محلی در تجارت و اجرای سیاست‌هایی با هدف کاهش وابستگی به دلار آمریکا ارائه شده است.

روزنامه شرق به بررسی تأثیر احتمالی انتخاب مجدد دونالد ترامپ بر اقتصاد ایران پرداخته است. در این متن واکنش‌های بازار پس از پیروزی ترامپ از جمله افزایش قیمت دلار و طلا و سقوط بازار سهام برجسته شده است. به نقل از کارشناسان، شرق هم‌نگرانی‌ها و هم فرصت‌های بالقوه را بیان می‌کنند و نشان می‌دهد که برخی معتقدند شخصیت غیرقابل پیش‌بینی ترامپ می‌تواند به تعمیق تحریم‌ها یا به توافق بالقوه با ایران منجر شود. این مقاله به تحلیل بافت تاریخی سیاست‌های قبلی ترامپ در قبال ایران، به‌ویژه خروج وی از برنامه جامع اقدام مشترک و چالش‌های اقتصادی متعاقب آن برای ایران می‌پردازد. در نهایت، این مقاله به این نتیجه می‌رسد که بازگشت ترامپ به قدرت می‌تواند هم چالش‌ها و هم فرصت‌هایی را برای اقتصاد ایران ایجاد کند و بر اهمیت برنامه‌ریزی دقیق اقتصادی و رویکرد واحد سیاست‌گذاران ایرانی تأکید می‌کند.

عصر ایران در مقاله‌ای که به بررسی تأثیرات اقتصادی احتمالی بازگشت دونالد ترامپ به ریاست جمهوری بر ایران می‌پردازد، به تحلیل اظهارات رئیس بانک مرکزی ایران پرداخته که معتقد بود انتخاب ترامپ تأثیر مستقیم کمی بر اقتصاد ایران نخواهد داشت. نویسنده، اما با این ارزیابی مخالف است و به سیاست‌های قبلی ضد ایرانی ترامپ و امتناع اخیر او از حضور مقامات سابق ضد ایرانی در دولت جدیدش اشاره می‌کند. نویسنده در حالی که اذعان می‌کند که ترامپ می‌تواند رویکرد خود را تغییر دهد، معتقد است که آماده شدن برای بدترین سناریو عاقلانه است، حتی اگر امکان سیاست‌های معتدل‌تر همچنان باز باشد. در نهایت، این نوشته بر لزوم شفافیت مقامات ایرانی و ارائه پیشنهادات سیاستی ملموس به جای ارائه تحلیل‌ها و تضمین‌های مبهم تأکید می‌کند.

اما به رغم چالش‌ها، برخی از کارشناسان اقتصادی ایران استدلال می‌کنند که سیاست‌های افراطی

ترامپ می‌تواند ایران را به تسریع در چرخش خود به سمت آسیا، به ویژه تقویت روابط اقتصادی با چین و مشارکت در توافق‌های تجاری منطقه‌ای، سوق دهد. از نظر آنها بخش خصوصی ایران احتمالاً با چالش‌های جدیدی به‌ویژه در صنایع وابسته به واردات و صادرات مواجه خواهد شد. با این حال، فرصت‌های بالقوه‌ای برای کسب و کارهای محلی برای نوآوری و سازگاری با تمرکز بر خودکفایی وجود دارد.

ج. روابط پیش روی ایران و آمریکا

۱. سناریوهای کوتاه و بلند مدت

تحلیلگران ایرانی در مورد مسیر آینده روابط ایران و آمریکا اختلاف نظر دارند. تحلیل روابط در دوره ریاست جمهوری مجدد ترامپ، منعکس کننده طیفی از انتظارات و نگرانی‌ها در مورد آینده است. در کوتاه‌مدت، بسیاری پیش‌بینی می‌کنند که تنش‌ها به واسطه اعمال مجدد احتمالی تحریم‌های شدید ترامپ و افزایش حضور نظامی ایالات متحده در منطقه خلیج فارس، افزایش یابد. برخی از تحلیلگران استدلال می‌کنند که این اقدامات به طور قابل توجهی استراتژی منطقه‌ای ایران را تغییر نمی‌دهد، زیرا تهران به سیاست‌های موجود خود متعهد است. با این حال، برخی دیگر بر این باورند که ریاست جمهوری ترامپ می‌تواند عمیقاً بر پویایی داخلی ایران تأثیر بگذارد، به ویژه اگر دولت او مذاکره با قدرت‌های دیگری مانند روسیه را در اولویت قرار دهد. این گمانه‌زنی وجود دارد که اگر ترامپ با رهبرانی مانند پوتین، به ویژه در مورد درگیری‌ها در اروپای شرقی، به توافق برسد، ایران ممکن است به یک ابزار چانه‌زنی در مذاکرات گسترده‌تر ژئوپلیتیک تبدیل شود.

- کوتاه مدت: بسیاری از تحلیلگران افزایش فوری تنش‌ها را پیش‌بینی می‌کنند و بر این باورند که ترامپ احتمالاً تحریم‌های شدید را مجدداً اعمال می‌کند و حضور نظامی خود را در منطقه خلیج فارس افزایش می‌دهد. در حالی که برخی تحلیلگران معتقدند که سیاست‌های ترامپ ممکن است به طور قابل توجهی رویکرد ایران به منطقه را تغییر ندهد، برخی دیگر استدلال می‌کنند که ریاست جمهوری او می‌تواند تأثیر عمیقی بر سیاست داخلی ایران داشته باشد. برخی از تحلیلگران این فرضیه را مطرح می‌کنند که اگر ترامپ مذاکره با پوتین را در اولویت قرار دهد و او کراین را مجبور به صلح با روسیه کند، ایران می‌تواند به «قربانی» توافق بین این طرف‌ها تبدیل شود. از سوی دیگر، ایران با چالش‌های شدید اقتصادی و اجتماعی از جمله تورم، بیکاری و نارضایتی عمومی مواجه است که این مسائل ممکن است تحت فشار فزاینده دولت ترامپ بدتر شود و به طور بالقوه به ناآرامی‌های داخلی گسترده‌تر بیانجامد.

- بلندمدت: برخی تحلیلگران پیشنهاد می‌کنند که ماهیت غیرقابل پیش‌بینی ترامپ می‌تواند

فرصت‌هایی را برای شکل‌جدیدی از تعامل ایجاد کند که احتمالاً حول محور «توافق ترامپ» و متفاوت از برجام است. یکی از تحلیلگران در حالی که فقدان دیدگاه سیاسی منسجم ترامپ را مورد تأکید قرار می‌دهد، معتقد است که او به دنبال توافقی مطلوب با ایران است که نام او را یدک بکشد. در همین حال، برخی تحلیلگران بر این باورند که ترامپ ممکن است سیاست‌های تندتری نسبت به دوره قبلی خود در قبال ایران اتخاذ کند. وعده‌های انتخاباتی او شامل تحریم‌های شدیدتر برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای و افزایش حضور نظامی آمریکا در منطقه بوده است. اقدامات گذشته ترامپ، مانند ترور سردار قاسم سلیمانی، نشان‌دهنده تمایل او برای اقدامات قاطع، حتی اگر پر ریسک و جنجالی باشد، بوده است. این رویکرد می‌تواند ادراک قدرت سپاه پاسداران در منطقه را به چالش بکشد.

۲. پتانسیل برای مذاکره

در حالی که از نظر تحلیلگران به شکل عمده احتمال مذاکرات مستقیم بین ایران و آمریکا کم است، گمانه‌زنی‌هایی وجود دارد که دیپلماسی پشتیبان ممکن است از طریق واسطه‌ها اتفاق بیفتد، به ویژه اگر تنش‌های منطقه‌ای تشدید شود. خبرآنلاین در گفت‌وگو با مطهرنیا به تأثیر احتمالی انتخاب مجدد دونالد ترامپ به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا بر روابط ایران و اسرائیل پرداخته است. این مقاله احتمال یک «جنگ مینیاتوری» بین دو بازیگر را برجسته می‌کند که توسط سیاست‌های ترامپ و همسویی منافع بین دولت او و اسرائیل تسهیل شده است. این مقاله همچنین تأثیر شخصیت‌های قدرتمندی مانند ایلان ماسک را بررسی می‌کند و نشان می‌دهد که تلاقی نیروهای مالی و سیاسی می‌تواند ترامپ را قدرتمند ساخته و به تشدید تنش‌ها در منطقه کمک کند.

برخی تحلیلگران بر این باورند که سیاست ترامپ در قبال ایران احتمالاً به شدت تحت تأثیر روابط نزدیک او با اسرائیل و نگرانی‌های امنیتی آن است. ترامپ به عنوان یکی از بهترین دوستان اسرائیل توصیف شده است و در دوره قبلی خود تصمیماتی گرفت که به شدت به نفع اسرائیل توازن را تغییر داده است، مانند انتقال سفارت آمریکا به بیت المقدس و به رسمیت شناختن حاکمیت اسرائیل بر بلندی‌های جولان. از نظر این تحلیلگران بعید است که هرگونه توافق آینده بین ایالات متحده و ایران در زمان ترامپ بدون توجه به نگرانی‌های امنیتی اسرائیل و عقب‌نشینی قابل توجه ایران در منطقه محقق شود.

برخی از تحلیلگران می‌گویند که اگر ایران با فشار شدید دولت ترامپ مواجه شود، ممکن است گزینه‌های دیگری را به جز مذاکره بررسی کند. پس از خروج ایالات متحده از توافق هسته‌ای ایران و آغاز کارزار «فشار حداکثری»، ایران در ابتدا سیاست خارجی تهاجمی تری را اتخاذ کرد و حملات نیابتی به اهداف مرتبط با غرب افزایش یافت. از نظر این دسته از تحلیلگران، ایران قبلاً از دیپلماسی غیررسمی

و میانجیگری برای تنش زدایی در شرایط مشابه استفاده کرده است. عمان و قطر نقش مهمی در انتقال پیام‌های محرمانه بین ایران و آمریکا داشته‌اند و ممکن است در آینده به عنوان واسطه‌ای برای مذاکرات غیرمستقیم عمل کنند.

د - جمع‌بندی

در پی بازگشت دونالد ترامپ به ریاست جمهوری ایالات متحده، ایران با یک چشم انداز پیچیده و نامشخص مواجه است. واکنش سیاست‌گذاران، تحلیلگران و رسانه‌های ایرانی طیفی از نظرات را در مورد تأثیر این انتخاب جدید بر آینده سیاسی و اقتصادی ایران نشان می‌دهد. اردوگاه محافظه‌کار عمدتاً تشدید تنش‌ها را پیش‌بینی کرده و بر تقویت قابلیت‌های نظامی و اتحاد با قدرت‌های غیر غربی تأکید می‌کند. در همین حال، به نظر می‌رسد اصلاح‌طلبان و میانه‌روها تمایل بیشتری به تعامل محتاطانه دارند و با وجود تشدید پیش‌بینی شده تحریم‌ها، به گشایش‌های دیپلماتیک بالقوه امیدوارند.

از نظر اقتصادی، انتظار می‌رود سیاست‌های افراطی ترامپ فشار بر اقتصاد شکننده ایران را افزایش دهد و تورم، بیکاری و نارضایتی عمومی را تشدید کند. با این حال، برخی از تحلیلگران مانعی برای سوق دادن ایران به سمت خوداتکایی اقتصادی بیشتر و روابط عمیق‌تر با بازارهای آسیایی، به ویژه چین، نمی‌بینند. اختلاف میان کارشناسان ایرانی به پیش‌بینی‌ها در مورد روابط بلندمدت ایران و ایالات متحده نیز گسترش می‌یابد، به طوری که برخی انتظار ادامه تقابل را دارند و برخی دیگر در مورد یک «توافق ترامپ» بالقوه که می‌تواند روابط دیپلماتیک را تغییر دهد، گمانه‌زنی می‌کنند.

در نهایت، واکنش ایران به انتخاب مجدد ترامپ احتمالاً با ارزیابی عمل‌گرایانه از پویایی‌های منطقه‌ای و تغییرات اقتصادی جهانی شکل خواهد گرفت. ایران باید تعادل ظریفی بین مقاومت و تعامل برقرار کند و از قدرت نرم و سخت برای حفظ منافع ملی خود در میان فشارهای ژئوپلیتیکی فزاینده استفاده کند. این وضعیت در حال تحول بر اهمیت استراتژی‌های انطباقی تأکید می‌کند، زیرا ایران در تلاش است تا تأثیر فشار مجدد ایالات متحده را کاهش دهد و در عین حال راه‌های جدیدی را برای انعطاف‌پذیری اقتصادی و دیپلماتیک جستجو کند.